

TREBALL AL CAP

Prevenió de malalties relacionades amb el treball

Gener de 2013
78/79

Malalties relacionades amb el treball notificades a la USL Barcelona segons diagnòstic, edat i sexe (juliol-desembre 2012)

	Homes						Total	Dones						Total
	<25	25-34	35-44	45-54	55-64	>64		<25	25-34	35-44	45-54	55-64	>64	
Trt. Musclesquelètics	-	-	7	5	1	-	13	-	-	10	9	2	-	21
M. del sistema respiratori	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	2
Trt. mentals i del comportament	1	12	7	7	6	-	33	4	20	20	8	11	1	64
M. sistema nerviós	-	1	1	-	-	-	2	-	1	-	3	1	-	5
M. de la pell	1	-	1	-	-	-	2	-	-	-	2	1	-	3
Traumatismes i enverinaments	-	-	1	4	-	-	5	-	2	1	-	6	-	9
Altres	-	-	-	-	1	1	2	1	1	1	1	1	-	5
Total	2	13	17	16	8	1	57	5	24	33	23	23	1	109

Malalties relacionades amb el treball notificades a la USL Barcelona segons diagnòstic i ocupació (juliol-desembre 2012)

	Direcció i gerència empreses	Professionals ciència i intel·lectuals	Professionals suport	Personal administratiu	Personal serveis i comerç	Personal agricultura i pesca	Personal indústria i construcció	Operadors/es instal·lacions i maquinària	Ocupacions elementals	Total
Trt. musclesquelètics	-	1	3	8	4	-	3	2	13	34
M. del sistema respiratori	-	1	-	-	-	-	-	-	1	2
Trt. mentals i del comportament	2	14	26	17	24	-	1	3	9	96
M. sistema nerviós	-	1	1	1	2	-	-	-	2	7
M. de la pell	-	-	1	-	1	-	-	-	3	5
Traumatismes i enverinaments	-	7	1	-	2	-	2	2	-	14
Altres	-	2	-	2	3	-	-	-	-	7
Total	2	26	32	28	36	-	6	7	28	165

Malalties relacionades amb el treball notificades a la USL Barcelona segons diagnòstic i centre notificador. (juliol-desembre 2012)

	Casc Antic	Gòtic	Raval Sud	Raval Nord	Barceloneta	Sant Antoni	Via Roma-2E	Poble Sec-2E	Pg. de Sant Joan	Roselló-2C	Casanova-2E	Pare Claret-6A	Pare Claret-6B	D. Carles Ribas	Consell de Cent	Bordeia -Magòria	Carreras Cardí	Numància	Montnegre	Les Corts	Sant Elies-5B	El Carmel	Horta-7D	Horta-7F	Sant Rafael	Sardenya	Baix Guinardó	Congrés	Sants	Encants	Camp de Apa	Ramon Turro	Poblenou	El Clot	Sant Martí-10H	Sant Martí-10J	La Pau	Besòs	Vila Olímpica	Riu de Janeiro-8B	Riu de Janeiro-8D	Riu de Janeiro-8E	Roquetes	Ciutat Meridiana	Guineueta	Sant Andreu-9D (ZEAP)	Bon Pastor	Via Barcino	Sagrada Família	Turó-8A	Turó-8C	Sant Gervasi	Gaudi	La Sagrera	Dreta de l'Eixample (ZEAP)	Sarrià	Lladrard	La Marina	Vallcarca-Sant Gervasi	Cobxeres de Borbó	Total		
Trt. muscul-esquelètics	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1	2	-	-	1	-	1	1	2	-	3	1	-	-	1	1	-	1	-	-	-	2	1	2	1	-	1	-	-	1	1	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	3	2	-	2	-	-	34					
M. del sistema respiratori	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	
Trt. mentals i del comportament	1	2	3	-	3	2	1	3	2	2	-	2	3	1	1	-	2	1	2	3	1	1	2	1	1	2	1	1	7	2	3	2	2	1	1	1	1	1	-	1	-	1	-	4	2	3	3	1	1	1	2	1	2	3	3	-	2	-	2	2	97		
M. sistema nerviós	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	
M. de la pell	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5		
Traumatismes i enverinaments	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14
Altres	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7
Total	1	3	4	2	6	2	1	3	3	3	1	2	5	3	1	1	4	1	3	5	1	4	4	1	1	3	1	9	2	3	3	9	4	2	4	3	2	2	1	1	1	2	5	1	3	6	3	3	1	1	2	2	2	3	6	2	2	3	2	3	2	166	

Els casos del trimestre

Entre juliol i desembre de 2012 es van notificar al Sistema de Vigilància de Malalties Relacionades amb el Treball 166 casos, 109 dels quals van afectar dones. L'edat mitjana va ser de 42,5 anys (DE=11,8) sense diferències entre sexes, i les ocupacions més freqüents van ser personal de serveis i comerç (36 casos), seguits de professionals de suport (32) i personal administratiu i ocupacions elementals (tots dos amb 28 casos). Una quarta part havia nascut fora de l'Estat. La patologia més notificada va ser de tipus ansios-depressiva, amb 96 casos, dels quals 64 van ocórrer en dones. Els trastorns que van seguir en freqüència van ser els musclesquelètics (34 casos). El 17% de les persones afectades treballava en empreses de fora de Barcelona i la situació laboral més freqüent va ser la contractació indefinida (85,5%). Finalment, el 68,5% dels treballadors i treballadores estaven en situació d'incapacitat temporal en el moment de la notificació.

Al llarg de 2012 en la USL es van estudiar 7 casos de trastorn ansios-depressiu relacionats amb l'exposició a discriminació. Tres dels casos eren situacions de discriminació per raó de sexe (dos d'ells per raó de l'embaràs), dos per raó d'edat i dos més per raó d'orientació sexual, un dels quals a més s'hi afegia una discriminació per raó d'origen. En el butlletí número 67 del Treball al CAP s'exposava un cas del primer grup i a continuació es resumeix dos casos dels altres dos grups.

El primer cas es refereix a una **dona de 51 anys**, que treballava de **repcionista** en una **peruqueria i centre d'estètica**. El cas va ser notificat per l'**EAP Poblenou** amb el diagnòstic de **quadre ansios-depressiu**.

Manifestava una bona relació de tot l'equip i satisfacció amb la seva feina.

A mitjans 2012 es va substituir l'encarregada del centre per una altra que va introduir un seguit de canvis d'organització i de personal. Segons referia la treballadora el tracte de la nova encarregada envers ella i algunes altres companyes d'edat similar va ser des del principi irrespectuós. Per exemple li va prohibir seure en el seu tamboret i una vegada que ho va intentar li va tirar per terra davant de les clientes ("dándole una patada me dijo: aquí no se va a sentar nadie porque lo digo yo"), li feia comentaris desqualificant la seva forma de treballar i comentaris despectius en relació a la seva edat. També exposava que cada vegada li feia fer més freqüentment tasques repetitives com col·locar i tornar a treure productes i també realitzar tasques que no li corresponien com rentar caps o escombrar els cabells, a més li supervisava cada nit els tiquets, cosa que mai s'havia fet anteriorment. Li cridava davant les clientes i l'amenaçava d'acomiadar-la si parlava amb les

Antecedents

La treballadora va començar la relació laboral a principis de 2010 amb un horari laboral de 15:00 a 22:00.

La discriminació es produeix quan una persona rep un tracte menys favorable que les altres a causa de característiques que no estan relacionades amb les seves competències o els requisits inherents al lloc de treball.

companyes i tampoc deixava parlar les companyes entre elles.

Segons la treballadora l'encarregada li feia etiquetar els productes i li donava etiquetes que no es corresponien per així "decirme que era una inútil y me lo decía en la recepción". Una altra situació que manifestava era que puntualment l'encarregada i una companya (que es va incorporar al mateix temps que l'encarregada) la tancaven en una habitació on li deien coses com "... que una cosa que hacía la hacía mal, que si tenía Alzheimer por mi edad que me lo hiciera mirar por un médico, que si no hacía mi trabajo que me quedara en mi casa o que fuera a un casal". Li deien que "cajeras había muchas y más jóvenes, que yo aquí sobraba, que querían a gente joven". La treballadora va iniciar simptomatologia ansiós-depressiva que es va anar incrementant fins que va fer una incapacitat temporal (IT). En el moment de l'estudi a la USL feia tractament psicofarmacològic i seguiment per psiquiatria.

Factors de risc

A partir de la informació aportada per la treballadora es van indentificar els següents factors de risc:

- **Relacionats amb el suport social dels superiors:** baix suport per part de l'encarregada que va prendre forma de presumptes conductes hostils des de la seva incorporació i fins el moment de la IT. Principalment accions de menyspreu personal i professional, realització de treballs humiliants de forma repetida i per sota de la seva categoria, accions per evitar el contacte amb les companyes, així com amenaces verbals i acusacions d'errors a la caixa.
- **Discriminació per raó d'edat:** mitjançant insults, actituds de menyspreu i accions vers la treballadora i altres companyes d'edat similar per part de la nova encarregada del centre.
- **Relacionats amb el suport social dels companys:** baix suport per part d'una companya que recolzava la nova encarregada del centre.
- **Relacionats amb el control:** manca d'autonomia sobre el treball i d'oportunitat desenvolupar les pròpies habilitats.
- **Relacionats amb les compensacions:** absència de reconeixement i valoració del treball així com inestabilitat laboral, canvis no desitjats, manca de perspectives de promoció i inconsistència d'estatus.

Conclusions

- La treballadora va estar exposada a un baix suport per part de l'encarregada del centre que va prendre forma de presumpta conducta hostil associada a una discriminació per motiu d'edat, des de la incorporació de la nova encarregada i fins el moment de la IT. A més, i durant el mateix període va estar exposada a manca de suport d'una companya, manca de control i de compensacions de la feina.

- Els fets podien ser considerats factors etiològics del trastorn ansiós depressiu que va presentar la treballadora i que va desencadenar una IT.
- El trastorn que patia la treballadora era coherent en forma, intensitat i evolució amb el resultat de l'exposició a riscos psicosocials.

Recomanacions

- Dirigides a la xarxa assistencial: mantenir la situació d'IT, així com l'assistència mèdica i especialitzada mentre hi hagués criteris clínics i seguir el circuit de determinació de contingències per tal de reconèixer la IT com a contingència professional.
- Dirigides a la treballadora: lliurar una còpia de l'informe de la USL al Servei de Vigilància de la Salut (SVS) del Servei de Prevenció de Riscos Laborals (SP) de la seva empresa i mantenir el recolzament legal d'un professional del dret laboral.
- Dirigides al SP:
  - Valorar l'estat de salut de la treballadora i adequar el seu lloc de treball segons els resultats, tenint en compte de dotar-lo de contingut, amb tasques adequades a la seva formació i experiència professional, millorar-li el suport social i recomanar les actuacions possibles per tal de millorar la valoració i reconeixement de la seva feina.
  - En el cas que no s'hagués realitzat, dur a terme l'avaluació de riscos psicosocials de l'empresa, implantar un programa de prevenció de riscos psicosocials d'acord als resultats i establir un protocol d'actuació davant de l'exposició a conductes hostils, donant-li difusió entre la plantilla i els seus representants, així com desenvolupar un pla d'acció per a la prevenció d'actituds discriminatòries en el lloc de treball.

El segon cas va ser notificat per l'EAP Dr. Carles Ribas amb el diagnòstic de **trastorn ansiós-depressiu**. Es tracta d'un **home de 28 anys, ajudant de cuina en un restaurant**.

Antecedents

El pacient treballava en l'empresa des de feia 4,5 anys. Segons manifestava, arran de que ell i altres companys denunciessin l'incompliment per part de l'empresa de certes condicions laborals (com no pagar hores extres, rebaixar-los el sou o fer jornades de treball d'entre 10 i 11 hores diàries) i de negar-se a signar un annex al contracte amb canvis substancials en les condicions de treball, els responsables del centre van dur a terme diferents accions contra el grup de treballadors i algunes específiques contra ell, incloent un tracte irrespectuós i discriminatori.

Algunes de les situacions que exposava el treballador són les següents: un dia el responsable de cuina no va deixar que els treballadors s'opessin dient-los-hi que hi havia molta feina. L'encarregat de sala s'hi va oposar dient que no els podia deixar sense sopar, sobretot perquè aquell dia estaven en Ramadà; la resposta del responsable va ser que "Yo no tengo la culpa de que los moros no hayan comido". Quan els treballadors van guanyar el judici contra l'empresa a ell li van canviar la jornada a partida i des d'aleshores li canviaven molt sovint el torn, de manera que li era molt difícil organitzar-se la vida extralaboral. En una ocasió, quan la seva parella va estar ingressada durant dos mesos en un hospital, va demanar al seu responsable de poder menjar un petit entrepà perquè no havia tingut temps de dinar, en veure-ho el director del centre li va prendre de la mà i li va tirar a les escombraries, dient-li que no tenia dret a menjar res. El segon responsable li va manifestar obertament que l'odiava i que "si fuera por mí te me mandaría a tu puto país en patera". Segons manifestava "constantemente me llama travestí y maricón por mi orientación sexual y mis compañeros me dicen que este Sr. les dice que no soporta trabajar a mi lado". Després que els treballadors guanyessin el judici, el responsable es va negar a donar-li el "bote" de dues setmanes, mentre que als altres treballadors sí que els hi va donar la part corresponent. Finalment, el treballador manifestava que els dos responsables de cuina sovint l'insultaven dient-li "moro de mierda", "muerto de hambre" i desqualificaven la seva feina davant dels altres companys. També exposava que se'n reien d'ell i parlaven com si no hi fos. En el moment de l'estudi el treballador estava en IT i seguia tractament psicofarmacològic i control per psiquiatria.

Factors de risc

A partir de la informació aportada pel treballador es van identificar els següents factors de risc:

- **Relacionats amb les exigències psicològiques:** elevades exigències psicològiques des de l'inici de la relació laboral amb jornades laborals de més de 10 hores.

• **Conflictivitat laboral:** de tots els treballadors amb la direcció de l'empresa en relació a les condicions laborals.

• **Relacionats amb el suport social dels superiors:** manca de suport social que pren forma de presumptes conductes hostils per part de la direcció de l'empresa i els dos responsables de cuina, amb menyspreu personal i comentaris despectius en relació a la seva orientació sexual i la seva nacionalitat, així com accions organitzatives específiques contra ell.

• **Discriminació:** tracte discriminatori per raó d'orientació sexual i també per nacionalitat.

• **Relacionats amb les compensacions:** manca de perspectives de promoció, canvis no desitjats en relació principalment a les modificacions d'horaris sense pactar-se i amb perjudici de poder dedicar-se a la cura de la seva parella (persona depenent per problemes de salut) així com inestabilitat laboral.

Conclusions

• El treballador va estar exposat a altes exigències psicològiques des de l'inici de la relació laboral i a conflictivitat laboral des de feia un any.

• El treballador va estar exposat a un baix suport per part dels superiors que va prendre forma de presumptes conductes hostils des de feia un any i fins l'inici de la IT, així com discriminació per raó d'orientació sexual i nacionalitat i també manca de compensacions.

• Els fets podien ser considerats factors etiològics del trastorn ansiós depressiu que va presentar el treballador i que va desencadenar una IT.

• El trastorn que patia el treballador era coherent en forma, intensitat i evolució amb el resultat de l'exposició a riscos psicosocials.

Recomanacions

• Dirigides a la xarxa assistencial: mantenir la situació d'IT, l'assistència mèdica i especialitzada mentre hi hagués criteris clínics.

• Dirigides al treballador: en cas que persistís la situació actual, valorar la possibilitat de comunicar la situació psicosocial a la Inspecció de Treball i Seguretat Social de Barcelona, mantenir el recolzament legal d'un professional del dret laboral, valorar la possibilitat de fer a mans del SVS del SP de l'empresa l'informe de la USL, així com valorar la tramitació de la determinació de contingència de la IT a través de l'Institut Nacional de la Seguretat Social.

• Dirigides al SP:

- Comprovar si es donen, o s'han donat, les condicions de treball que es descriuen i determinar les intervencions per solucionar la situació psicosocial actual i en cas de reincorporació, valorar l'estat de salut del treballador.
- En relació a tots els treballadors, la mateixa recomanació que el cas anterior.

L'Organització Internacional del Treball identifica fins a 12 bases de discriminació: raça i/o color, sexe, religió, opinió política, ascendència nacional, origen social, VIH/SIDA, edat, discapacitat, responsabilitats familiars, orientació sexual i activitats sindicals.